

PRÚTY

IDENTITA, MLADOSŤ, REVOLÚCIA!

SLOVENSKÁ
POSPOLITOSŤ

WWW.POSPOLITOST.ORG

ČÍSLO 32 / JASEŇ / SEPTEMBER 2012

ÚVODNÍK

Průty č. 32, jaseň/ september 2012

A máme tu už skoro koniec leta. Študenti sa isto tešia, že už môžu ísť študovať a naučiť sa veľa nových vecí. My vám v tomto čísle ponúkame tiež nejaké tie vedomosti, ktoré by ste mohli potrebovať.

Ako prvý vám Jakub Škrabák predstaví jeho výklad pojmov ako je feudalizmus a kapitalizmus vo svojej analýze s názvom **Páni a poddaní**. Je to článok o tom, ako ľudstvo hľadá cestu, ako vytvoriť slobodnú spoločnosť. No zatiaľ každá jeho cesta viedla do slepej uličky. Jakub Škrabák prináša i nový pojem – neo-feudalizmus a popisuje tento aktuálny fenomén.

V Prútoch ďalej nájdete aj veľmi zaujímavý rozhovor s ešte zaujímavejším človekom. Je to rozhovor s arabským spisovateľom **Nidalom Salehom**, ktorý nám predstaví svoj pohnutý osud, svoje

názory i skúsenosti s rasistickým štátom menom Izrael. K tomuto rozhovoru pripravil Martin taký prehľad historických udalostí, ktoré sa udiali v súvislosti s Izraelom, v článku s názvom **História Izraela**. Myslíme, že sa dozviete fakty o tomto štáte, v ktorom ako jedinom na svete funguje otvorený rasistický režim.

Ako sa už stalo tradíciou, predstavíme vám i recenziu dobrej knihy. Simona Kocurková tento mesiac čítala knihu od Nikolaja Gogola, **Taras Bulba**. Je to veľmi dobré čítanie. Pre toho, kto má rád Kozákov je to veľmi dobrý knižný tip. Opisuje nespútanosť, živelnosť a hrdosť kozáckej duše.

A posledným príspevkom je recenzia od Jakuba Škrabáka na bulharský film **Chán Asparuch**. Film pojednáva o vzniku Bulharskej ríše.

Túto recenziu vám prinášame najmä preto, aby sme vám dali tip na dobrý film, ktorý vás veľa naučí o histórii. Tento film sa skvele dopĺňa s knihou **Taras Bulba**, čiže v týchto Prútoch sa dozviete niečo o Kozákoch i Bulharoch. Samozrejme iba vtedy, ak si naše tipy zoberiete k srdcu, film si pozriete a knihu prečítate.

V tomto-mesačných Prútoch je čo do počtu menej článkov, ako býva zvykom. No tento deficit nahradzame dĺžkou článkov, ktoré sú v tomto čísle naozaj obsiahle. Tak dúfame, že sa vám budú páčiť aspoň tak, ako tie predošlé. Školákom želáme úspešné vykročenie do nového školského roku a vám ostatným hlavne veľa pohody, trpezlivosti a pozitívnych myšlienok. Čaká nás totiž ťažké obdobie.

Redakcia

OMIETKOVÝ DÉMON SA ZJAVIL NA HORORA!

PREDNÁ STRANA

ZADNÁ STRANA

10 EUR
301,26 SK
POŠTOVNÉ 2 EURÁ

OBJEDNÁVAJTE NA ADRESE: **OMIETKOVY.DEMON@GMAIL.COM**

PÁNI A PODDANÍ

Paralely medzi feudalizmom a kapitalizmom

Vytýčil som si za cieľ vysvetliť to, čo mnoho ľudí nevníma. A to významy ekonomických smerov, ktoré sme prežili a prežijeme. V súčasnosti žijeme v kapitalistickej spoločnosti. Skoro nik si nedokáže predstaviť že sú i iné alternatívy ekonomického systému. Kapitalizmus má však mnoho spoločných prvkov so systémom, ktorý mu predchádzal, teda s feudalizmom. Najmä v súčasnej dobe je tomu tak, keď sa kapitalizmus vyvinul do svojej najvyššej formy, teda ide o novodobý feudalizmus. Tento článok má za úlohu vysvetliť tieto pojmy a ukázať paralely medzi týmito dvoma systémami a dobou pred Slovenskou revolúciou v roku 1848 a súčasnou dobou.

K tomu, aby sme si určili spoločné znaky feudalizmu a kapitalizmu si najprv musíme definovať postupnosť, akou sa striedajú spoločenské systémy v dejinách ľudstva. Tak ako sa vyvíja ľudská spoločnosť, tak sa vyvíjajú i spoločenské systémy a forma vlády. Vymenujme si teda teraz postupnosť, akou systémy nasledujú - praveká spoločnosť, otrokárska spoločnosť, feudalizmus, kapitalizmus, socializmus. Celé dejiny sú vlastne bojom ľudstva o jeho slobodu. Bojom medzi utláčanými a utlačovanými, vykorisťovanými a vykorisťovateľmi. Poslednou etapou ľudstva by mal byť socializmus, kedy by mali ľudia konečne získať slobodu, či už sociálnu alebo národnú. Nie však pokrivený socializmus marxistický, ktorý nie je slobodný, pretože je podmienený diktatúrou, ale skutočný a pravý národný socializmus - tretia pozícia. Marxizmom ich experiment nevyšiel a prichystali tak iba pôdu pre novodobých feudálov. Ale o tom neskôr v tomto článku.

Feudalizmus

Ide o spoločensko-ekonomickú formáciu, ktorá stála na lénnom systéme. V praxi to znamenalo, že panovník prideliť svojim vazalom pôdu, ktorú spravovali. Zemepáni monopolne vlastnili výrobné prostriedky - pôdu. Hospodárstvo udržiavajú v chode sily a technické prostriedky malých výrobcov a roľníkov - poddaných. Poddaní nemali skoro žiadne práva. Prichádzalo k brutálnemu vykorisťovaniu, kedy feudáli žili parazitným spôsobom na úkor poddaných, najmä z ich práce.

Ak by sme mali časovo definovať v akom období feudalizmus fungoval, zasadili by sme ho do začiatku stredoveku, teda od 8. storočia do roku 1848, kedy v Európe vypuklo viacero revolúcií, ktoré tento systém ukončili. Počiatky a vznik feudalizmu môžeme zasadiť do germánskeho prostredia v období sťahovania národov. Veliteľ po usadení sa na dobytom území daroval pôdu svojím bojovníkom a tak vznikol lénny

systém. Títo jeho podriadení dostali pôdu výmenou za svoje služby. Mnohokrát hlavne posielali ozbrojencov svojmu veliteľovi do vojenských ťažení.

Poddaní, ktorí sídlili na pôde, ktorú mal v držaní feudál mu museli odvádzať renty. Boli to tri druhy splátok - povinné roboty, odvádzanie peňazí, či naturálií (pracovná, finančná a naturálna renta). Táto feudálna renta bola vlastne základným hospodárskym vzťahom medzi šľachtou a roľníkmi, ktorá bola vlastne nadhodnotou, ktorú feudáli vyberali od poddaných.

Tieto vzťahy medzi feudálnou a poddanou triedou boli zapisované v tzv. urbároch, čo je vlastne listina, alebo kniha, kde sú spísané renty, ktoré mali poddaní odvádzať feudálovi. Každé panstvo, či územný celok mal svoj urbár, ktorý obsahoval aj súpis poddaných.

Ak si máme predstaviť, ako feudalizmus fungoval v praxi, predstavíme si jeho fungovanie na našom území, teda vo vtedajšom Rakúsko - Uhor-

Dereš - nástroj útlaku

sku. Feudáli vyberali od Slovákov veľké renty v naturáliách a veľmi bolo rozšírené najmä povinné robotovanie. Feudáli siahli po povinnom robotovaní najmä preto, že výška finančných, či naturálnych odvodov sa časom valorizovala a preto strácali odvody hodnotu. Pri robotovaní tento problém odpadával. Všetci dobre poznáme a je to i súčasťou slovenského folklóru, že poddaní chodili pracovať na panské. Toto robotovanie bolo povinné a kto nešiel, bol potrestaný. Dereše fungovali na plné obrátky. Slováci boli brutálne týraní a vykorisťovaní. Mnohokrát naturálne, či finančné renty prevyšovali náklady na život a preto mnohokrát dochádzalo k hladomoru, preto čas od času vznikali roľnícke vzbury a povstania. Jedným zo znakov feudalizmu je práve prehlbujúci sa triedny konflikt, ktorého výsledkom je už otvorený násilný konflikt. Triedny konflikt nastáva vtedy, ak jedna trieda vykorisťuje druhú, ak jedna vrstva utláča druhú.

Na našom území bol triedny konflikt rozšírený i o etnický, pretože väčšina feudálov mala cudzí pôvod. Na našom území to boli najmä maďarskí feudáli, ktorí vykorisťovali a národnostne utláčali našich predkov. Ak bol feudál slovenského pôvodu, tak sa väčšinou pomadařčil. O odrodilctve slovenského zemianstva najlepšie píše Svetozár Hurban Vajanský vo svojej novele Suchá ratolesť.

Väčšina ľudí berie štúrovskú generáciu iba ako bojovníkov za národnú slobodu. No Štúrovci nebojovali iba za národnú slobodu, ale najmä za sociálnu. Ludovít Štúr už na uhorskom sneme prezentoval svoju požiadavku na zrušenie poddanstva, pretože vedel, že jedine tak by dokázal Slovákov oslobodiť. Pretože ak by sa zrušilo poddanstvo, nemali by cudzí feudáli takú značnú moc nad slovenským obyvateľstvom a nemohli by ho pomadařčovať do takej miery ako za existencie poddanstva. Preto vypukla Slovenská revolúcia v roku 1848, ktorú viedli Štúr s Hurbanom, aby Slovákov konečne oslobodili z feudálneho systému. No za najväčšieho národno – sociálneho revolucionára môžeme označiť nášho Janka Kráľa, ktorý najviac bojoval proti feudalizmu. Dokonca vyvolal vzburu roľníkov v Príbelciach, ktorú viedol spolu s Jánom Rotaridesom. Poddaní Slováci páliť dereše a urbáre ako symboly útlaku. Vyvolávali heslá ako „smrť pánom!“, „vešajme pánom, páľme kaštiele!“. Keď cválali na koňoch po dedinách, strieľali pištoľami do panských okien nesúc zástavu s lebkou, ako symbolom boja proti pánom, proti útlaku. Bolo to v roku 1848 keď vypukla slovenská revolúcia. Vrchnosť nariadila, že robotovanie sa zakazuje, no feudáli toto nariadenie neoznámili poddaným, preto Janko Král začal burcovať ľudí proti feudálom.

„Preto vypukla Slovenská revolúcia v roku 1848, ktorú viedli Štúr s Hurbanom, aby Slovákov konečne oslobodili z feudálneho systému.“

Vo feudalizme existovali dve hlavné spoločenské triedy. Feudáli (šľachta) a poddaní (roľníci a malí výrobcovia). Existovala aj tretia skupina, obyvatelia miest, teda buržoázia. No na Slovensku prevládali vidiecke spoločenské triedy pred mestskými, preto buržoázia mala marginálny vplyv. Feudáli vykorisťovali poddaných a preto vypukli revolúcie, najmä kvôli revolúcii, ktorá vypukla vo francúzsku, aby zničila feudálny systém.

U nás feudálny systém oficiálne skončil v roku 1848, kedy feudáli videli, že už nedokážu udržať moc nad svojimi poddanými. Ale ako to už býva, zmenili iba formu vlády, no

útlak ostal.

Kapitalizmus

Základom kapitalizmu je súkromné vlastníctvo výrobných prostriedkov. Trieda, ktorá vlastní tieto výrobné prostriedky vykorisťuje námezdné pracujúcich ľudí – proletárov. V tomto spoločensko – ekonomickom zriadení už nevládne feudálna trieda, ktorá stratila svoje výsadné postavenie v spoločnosti. Vládne tu buržoázia, ktorá vykorisťuje proletariát a privlastňuje si nadhodnoty, ktoré proletariát vyrobí. Medzi proletariátom a buržoáziou prebieha triedny boj, ktorý sa neustále prehlbuje, pretože kapitalisti sa snažia zvýšiť zisk a znížiť náklady na výrobu, čím trpia pracujúci.

Feudáli stratili svoju politickú moc buržoáznymi revolúciami. Tým, že táto trieda obývala najmä mestá, v ktorých sa priemyselným rozvojom začali stavať manufaktúry získala i politický vplyv. Tým, že poddaní dostali slobodu sa zrútil feudalizmus, pretože hospodárstvo sa opieralo najmä o malých roľníkov a remeselníkov, ktorí pracovali na feudálnej pôde. Priemyselná revolúcia zapríčinila veľký rozvoj techniky a rozvoj priemyslu, buržoázia toto využila a začala investovať do vznikania manufaktúr a tým zvyšovať svoj majetok a politickú moc. Buržoázia sa tak stala vlastníkom výrobných prostriedkov, mohla si najímať námezdných pracujúcich a vykorisťovať ich.

Vznikom manufaktúr a rozvojom priemyselnej výroby začali strácať prácu malí remeselníci. Rovnako prišli o obživu i malí roľníci a tak vznikla nová spoločenská trieda, námezdné pracujúci – proletariát. Tým, že malí remeselníci nemohli konkurovať veľkovýrobe stratili schopnosť presadiť sa na trhu a skrachovali. Museli sa preto stať zamestnancami manufaktúr a tovární. Rovnako i roľníci, ktorí stratili svoju pôdu nemali inú možnosť než stať sa proletármi. Proletariát bol podľa zákona slobodný, no hospodársky bol pripútaný k vlastníkom výrobných prostriedkov, teda kapitalistom, čiže o slobode nemôže byť reč. Spôčiatku mali proletári veľmi malé práva. Pracovať museli dokonca deti. Mnoho robotníkov pracovalo viac ako 12 hodín

denne. Až po viacerých robotníckych povstaniach sa pracujúcim podarilo presadiť určité práva. Napríklad osemhodinový pracovný čas, zákaz práce detí, volebné právo a podobne.

Kapitalistické hospodárstvo sa ojedinele začalo vytvárať už od 14. A 15. storočia, no naplno sa rozvinulo až po páde feudalizmu v 19. Storočí. V jeho počiatkoch sa ukázalo veľmi prínosným vykorisťovanie kolónií, ktoré mali západoeurópske mocnosti. Našli v nich totiž odbytisko pre svoje nadbytky. Základnou chybou kapitalistického hospodárstva je totiž to, že vytvára nadbytky, ktoré potrebuje predať na iné trhy. Vďačnými odberateľmi sa preto stali kolónie, ktoré boli veľmi dôležité pre rozširovanie trhov a práve pre tieto hospodárske ciele sa viedli o kolónie vojny. Dôsledkom toho bola aj 1. Svetová vojna, ktorá mala za účel rozšíriť trhy. Potom i 2. Svetová vojna. Tieto dve vojny veľmi dobre využili USA, ktoré podobnú politiku presadzujú aj v súčasnosti.

Po prvej svetovej vojne však nastala prvá veľká kríza kapitalizmu. Revolučnou cestou sa snažili riešiť túto krízu nové politické smery ako národný socializmus, fašizmus, národný syndikalizmus. No stúpencom týchto smerov zničili kapitalisti a tak sa kapitalizmus začal rozvíjať ďalej. Marxistický experiment nevyšiel. Ale tomuto obdobiu sa budeme venovať neskôr, nakoľko tento článok má za úlohu opisovať feudalizmus a kapitalizmus.

Opäť je tu na mieste, aby sme si predstavili kapitalizmus, ktorý fungoval v našich podmienkach. Rozoberieme si obdobie po „socialistickom“ zriadení, teda spoločensko – ekonomickú formáciu, ktorá u nás fungovala po roku 1989.

Po roku 1989 bola väčšina výrobných prostriedkov vo vlastníctve štátu. Našli sa však politici, ktorí tento národný majetok postupne rozpredávali do rúk kapitalistom. Hlavne kapitalistom zo zahraničia. Za vyše dvadsaťročného obdobia Slovákom nepatrí už takmer nič. Všetko drží v rukách najmä zahraničná buržoázia, ktorá naďalej vykorisťuje pracujúcich. Moderní pracujúci pracujú za smiešnu mzdu vo fabrikách, ktoré vlastní cudzinci. Sú vydieraní výpoveďou, ak nebudú akceptovať chabé podmienky, ktoré im poskytujú zamestnávate-

Štrajk robotníkov - Chicago

lia. Ak človek v dnešnej dobe stratí prácu, ťažko sa už zamestná, pretože je málo pracovných príležitostí. Tak naďalej ostáva v platnosti, že pracujúci sú hospodársky závislí na vlastníkoch výrobných prostriedkov. Ich situácia sa nedá nijako zmeniť, pretože kapitalizmus neposkytuje rovnosť príležitostí. Pracujúci sa zase stali iba obyčajnými poddanými, ktorým rozkazujú kapitalisti. Tak ako vo feudalizme, štát len veľmi málo zasahuje do vzťahov medzi vykorisťovateľmi a vykorisťovanými, pretože sa stáva súčasťou reťaze vykorisťovania. Tak ako vo feudalizme i táto fáza sa vyznačuje istým etnickým vplyvom a to takým, že najväčšie podniky (dá sa povedať, že skoro všetky) vlastní cudzinci. Preto slovenských pracujúcich najviac vykorisťujú a utláčajú cudzinci.

Tak ako vo feudalizme vládla šľachta, tak v kapitalizme vládne buržoázia. Lenže kapitalizmus je vo svojej vrcholnej fáze a preto vznikla nová trieda, ktorá postupne v pozadí hromadila svoju moc a nakoniec ovládla i buržoáziu. Vrcholný kapitalizmus je špecifický najmä týmto vznikom novej vrstvy.

Vrcholný kapitalizmus – neofeudalizmus

Nová trieda, ktorá vznikla vládne pracujúcim rovnako ako buržoázii. Sú to bankári a finančné skupiny – novodobí feudáli. Táto trieda vlastní úplne všetky výrobné prostriedky, dokonca aj výrobné prostriedky,

ktorými disponuje buržoázia. Banky požičiavajú malým podnikateľom, veľkým spoločnostiam, dokonca aj štátom. Pretože ak si niekto zoberie úver, stáva sa automaticky dlžníkom banky a jeho majetok patrí banke. Tak sa vytvoril novodobý urbár, v ktorom sú spísaní všetci dlžníci, ktorí splácajú renty presne tak isto ako tomu bolo počas feudalizmu. Úver je vlastne novodobé poddanstvo, ktoré viaže dlžníkov k vlastníkovi výrobných prostriedkov, ktorí týchto dlžníkov ovládajú a vykorisťujú ako sa dá. K utláčaným si môžu dovoliť takmer všetko.

Novofeudalizmus je mnohokrát sofistikovanejší ako ten starý. Mená feudálov v súčasnosti nevieme konkretizovať a ak náhodou vieme, dotyčná osoba disponuje takou mocou, že nemôžeme proti nej bojovať. Pre bankárov pracujúci povinne robotujú, platia finančné renty v podobe daní pre štát, ktoré štát odvádza na účty feudálov. Buržoázia im platí rovnako ako proletariát. Dochádza k tomu, že bankári doslova vykorisťujú štáty. Vlastnia výrobné prostriedky, pôdu, fabriky, vlastní celé štáty. Naozaj feudalizmus padol?

Vznik tejto triedy sa nedá presne datovať, nakoľko svoju moc zhromažďovala neviditeľne. Ale počiatky vidíme už pri páde starého feudalizmu. Tak ako šľachtu tvorili iba určité rody, ktoré boli príbuzensky spriaznené, tak tomu je i teraz. Na počiatku vzniku nového feudalizmu stály tiež rodiny ako Roth-

schildovci a Rockefellerovci, ktorí pracovali na tom, aby do svojich rúk sústredili čo najviac moci, ktorú teraz využívajú na vykorisťovanie celých štátov.

Zámerné som použil slovné spojenie, že súčasné spoločensko – ekonomické zriadenie je vrcholný kapitalizmus, teda neofeudalizmus. Pretože stojíme na prahu novej revolúcie, ktorá tak ako v roku 1848 má zmeniť útlak v slobodu. Sme presne v tom istom postavení v akom boli poddaní

v dobe, keď začali pracovať na tom, aby odstránili starý feudalizmus.

Záver

Je jasne vidieť, že medzi feudalizmom a kapitalizmom je množstvo paralelných prepojení, ktoré kapitalizmus, rovnako ako feudalizmus, pridávajú do zoznamu utlačateľských systémov. Ak uznáme definíciu striedania fáz spoločensko – ekonomických systémov a teda

konkrétne jeho postupnosť, ktorú som uviedol vyššie, neofeudáli sa snažia krútiť koleso dejín naspäť, teda do feudálnej spoločnosti, ktorá predchádza kapitalizmu. Preto si musíme dať pozor, aby sme sa zase neocitli v otrokárskej spoločnosti.

To, že prichádza revolúcia je viac ako zrejmé. Dianie vo svete tomu napovedá. Dôležité je nájsť alternatívy, akým spôsobom by sme mali hospodáriť v budúcnosti. V prvom rade, my ako Slovania by sme sa mali držať svojich tradičných zásad, ktoré dodržovali naši predkovia, pretože otrokársku spoločnosť, feudalizmus, kapitalizmus a iné formy útlaku sme prijali ako cudzorodé prvky, ktoré sú Slovanom cudzie. Preto si musíme dávať pozor na cudzie vplyvy, aby sme nespravili tú istú chybu ako naši predkovia. Preto musíme kráčať po našej ceste, zvoliť si systém, ktorý nám je vlastný.

Budeme musieť dosiahnuť takú spoločnosť, kde nebude trieda, ktorá bude žiť na úkor tej druhej. Pretože triedny boj je rakovina, ktorá zožiera srdce národa. Národnú pospolitost nikdy nemôžeme vytvoriť, pokiaľ bude prebiehať triedny boj. Výrobné prostriedky nemôže vlastniť jednotlivec, či malá skupina ľudí, výrobné prostriedky musí vlastniť národ. Pokiaľ nebude národ slobodný, nebude slobodný ani jednotlivec, pretože jednotlivec je súčasťou národa. Preto sa musíme snažiť vytvoriť národný štát postavený na slovan-skom občinovom systéme, ktorý prejde rozsiahlou socializáciou hospodárstva a zrovnoprávni všetkých príslušníkov národa. V takej spoločnosti, ktorú sa budeme snažiť vytvoriť nebude miesto pre útlak a vykorisťovanie.

Jakub Hromoslav Škrabák

ROZHOVOR - NIDAL SALEH

Spisovateľ, publicista, bojovník za slobodu Palestíny

Nidal Saleh sa narodil v roku 1936 v Nábuluse v Palestíne (dnes je to palestínske autonómne územie). Hoci je pôvodom Palestínčan, žije na Slovensku, pretože sa nemôže vrátiť do svojej domoviny, do Palestíny, ktorú okupuje rasistický štát Izrael. Je autorom viacerých kníh, píše po slovensky, po česky, arab-

sky a anglicky. Z jeho diel môžeme uviesť napríklad knihy ako *Proč se vraždí v Izraeli – palestínske memento* (2002), *Svědectví o morálním úpadku – falšovateľé historie* (2005), ktoré boli preložené do češtiny. Ďalej napísal *Nedotknuteľní – príbeh jednej knihy* (2003) a *Dilema islámské rétoriky* (2008), *Zlomená křídla věčného cizince* (2008).

Žije už vyše päťdesiat rokov na Slovensku, nemôže sa vrátiť do svojej vlasti, pretože mu okupačná vláda Izraela odmietla prideliť občianstvo, tak isto i jeho rodine, preto žije, píše a pôsobí na Slovensku. Slovensko a Slovákov má veľmi rád. Študoval farmáciu v Prahe a v Bratislave. Pán Saleh zažil židovský teror na vlastnej koži. Izraelskí vojaci zavraždili v Nábuluse jeho sestru.

Vo svojich knihách a článkoch píše najmä o palestínsko – židovskom konflikte, ale nevyhýba sa ani kritike islamského fundamentalizmu a politického islamu. Za svoje knihy bol aj stíhaný. Po tom, čo vyšla kniha *Proč se vraždí v Izraeli?* v roku 2002, bol podaný návrh Centra Simona Wiesenthala na prešetrenie tejto knihy. Vtedajší minister spravodlivosti, Ján Čarnogurský, túto knihu dal na prešetrenie prokuratúre. Dodnes sa neskončilo vyšetrovanie. V ten istý deň ako bol podaný návrh na prešetrenie bola zastrelená sestra pána Saleha, Šaden. Išlo o pomstu za vydanie jeho knihy.

Nidal Saleh bojuje za spravodlivosť tým, že informuje o zverstvách, ktoré pácha štát Izrael, aby sme aj my v našich končinách vedeli, aká je skutočná pravda. Pán Saleh zo všetkého najviac túži vrátiť sa domov do svojej vlasti, Palestíny.

Máte slovenské občianstvo aj keď ste pôvodom Palestínčan. Prečo tomu tak je?

Lebo som bez domova. Židia mi vzali domov a bránia mi, aby som sa do môjho domova vrátil. Vzali mi to najdrahšie čo človek má, domov a vlasť a kvôli nim som sa stál utečencom a bezdomovcom. Žijem na Slovensku viac ako 50 rokov, moje deti a vnukovia nepoznajú inú vlasť než Slovensko. Slovensko sa stalo mojím druhým domovom a pre moje deti a vnukov jediným domovom.

Ako vám židia ukradli domov?

5. júna 1967 zahájil Izrael novú vojnu proti Arabom a uchvátil Západný breh Jordánska vrátane Jeruzal-

emu, pásmo Gazy, sýrske Golanské výšiny a egyptský Sinajský polostrov. V tejto dobe moja žena s deťmi boli na návšteve v Československu.

Izraelské okupačné úrady prehlásili, že v okupovaných oblastiach bude sčítanie ľudu. Kto bude prítomný a započítaný, dostane štatút občana okupovaného teritória, a kto nebude prítomný, ten taký štatút nedostane a neskôr mu vstup do okupovaných oblastí nebude povolený (Izraelci vo svojich dokumentoch nikdy nepoužívajú názov "Palestína", ale výraz "oblasť" alebo "teritórium").

Keď sa k nám dostavila komisia pre sčítanie ľudu, bol som doma. Vedúci

komisie bol iracký žid a veľmi dobre ovládal arabčinu. Cítil nostalgiu po starej vlasti, Iraku a stále hovoril o dobrých časoch, ktoré tam prežil. Keď dokončil registráciu prítomných členov našej rodiny, hovoril som mu, že moja rodina je na návšteve príbuzných v Československu a neviem, čo si s ňou počnem. Podíval sa na mňa, usmieval sa a hovoril: "Neboj, ja ju napíšem, ale musí sa dostaviť do oblasti, aby dostala identifikačnú kartu." Tak som mu nadiktoval mená a dáta narodenia mojej ženy a detí. Niekoľko týždňov na to som odcestoval pre rodinu do Československa. Vedenie izraelských okupačných síl na to prehlásilo, že každý Palestínčan,

ktorý je mimo okupačných území sa do Palestíny nesmie vrátiť, i keď bol prítomný pri sčítaní. Ďalej prehlásilo, že Palestínčania prítomní na okupovaných územiach dostanú identifikačnú kartu a môžu okupované územie opustiť jedine s povolením okupačných úradov. Palestínčan s identifikačnou kartou môže zostať mimo okupovaných území maximálne šesť mesiacov, inak stratí povolenie k pobytu v Palestíne.

Našej rodine však bolo vo vstupe do vlasti zabránené, napriek tomu, že som mal dokument s číslom sčítania mojej rodiny. Ukázalo sa, že izraelský sľub, to isté ako mnoho izraelských sľubov, je len čistá lož. Tak som sa stal vyhnancom a návrat do vlasti mi už nikdy nebol povolený. Dnes môžem ísť do svojej vlasti len ako slovenský turista so slovenským pasom. Slovensko ma bezvívazový styk s Izraelom.

Ako dlho sa už venujete písaniu a prečo ste sa rozhodli písať o palestínsko-židovskom konflikte? Mali ste niekedy problémy kvôli vašim názorom, ktoré ste prezentovali vo svojich knihách?

Píšem už veľmi dlho, písal som články do arabských, slovenských a českých novín. Písal som hlavne o palestínsko-židovskom konflikte a kritiku islamského fundamentalizmu a politického islamu.

Po páde komunizmu v Česku a na Slovensku sa posilnila sionistická propaganda a jednostrannosť domácich novín a televíznych staníc,

i ich výrazná náklonnosť k izraelskej politike. Niekedy sa dokonca zdalo, že prevažná väčšina mediálnych zdrojov sa stala oficiálnymi hovorcami izraelskej politiky. Preto som začal písať knihy o tejto problematike a o koreňoch tohto konfliktu.

Keď mi vyšla kniha "Proč se vraždí v Izraeli", židovské centrum Simona Wiesenthala vyzvalo ministra spravodlivosti, aby zakázal moju knihu, ako dielo popierajúce holokaust a šíriace antisemitské predsudky v štýle nacistického denníka Der Sturmer.

Vedúci strediska Simon Samuels vo svojom proteste písal, že ospevovanie genocídy a šírenie rasizmu v spomínanej knihe odporuje hodnotám Európskej únie, kam chce Slovensko v roku 2004 vstúpiť.

Centrum Simona Wiesenthala ďalej apelovalo na slovenské úrady, aby demonštrovali pripravenosť Slovenska vstupu do EÚ tým, že sa otvorene dištancujú od obsahu knihy, vyšetrí aktivity autora knihy, Nidala Saleha, vydavateľa Eko-Konzult a zakážu knihu, ktorú centrum Wiesenthal opisuje ako "nástroj nenávisťi."

Minister vnútra neskôr odovzdal protestný list Wiesenthala slovenskej generálnej prokuratúre a prípad je stále v rukách slovenskej prokuratúry.

Ako sa vám žije na Slovensku? Ako by ste charakterizovali Slovákov, či súčasnú politickú situáciu na Slovensku?

Byť cudzincom v cudzích krajinách je veľmi nepríjemný pocit. Cudzinec má pocit, že ho oči stále sledujú a pýtajú sa, "Čo robíš u nás? Choď domov, my ťa nechceme". Také narážky som mnohokrát od rôznych neprajníkov počul a to veľmi bolí.

"Odísť domov" je priáním každého Palestínca a som jeden z nich. Rád by som im v tom vyhovel, kto by nechcel žiť doma vo svojej vlasti medzi svojimi? Ale ja bohužiaľ nemôžem, pretože som bez domova.

Paradoxom na celej situácii je, že mnoho z tých čo sa na mňa dívajú s pohoršením a chcú sa ma čo najskôr zbaviť, sami sa podieľali na vytvorení mojej tragédie a stále sa svojou politikou či ľahostajnosťou, podieľajú na prehĺbení môjho problému a trvaní môjho exilu.

Predtým, než som prišiel do Československa, som o Slovensku

nikdy nepočul a nevedel som, že v Československu sú dva národy. Československo pre nás znamenalo len Česi. O Slovensku a Slovákoch sme nemali ani potuchy. Slovensko pre nás bolo neznáme. V našom povedomí proste neexistovalo.

Ihneď po príchode na Slovensko, si Slovensko získalo mojej sympatie. Nikdy v živote nezabudnem na tú chvíľu, keď vlak zastavil na vlakovej stanici v Bratislave a vstúpili sme na pôdu Slovenska. Čakali tam na nás Slováci s kyticami a chlebom so soľou, čo pre nás vtedy bolo celkom neznáme a veľmi milé gesto. Slováci k nám boli veľmi milí a kdekoľvek sme sa zastavili, príjemne nás vítali a hostili. Slováci sú vcelku pohostinní a dobrosrdeční. Zaujímali sa o nás a o naše životy a úprimne si priali, aby sa nám na Slovensku páčilo. Ja osobne som bol pozývaný do rôznych kútov Slovenska, od Košíc až po Bratislavu. Cez vianočné sviatky k nám do študentského internátu prišli úplne neznámi Slováci a pozývali nás k sebe domov do rodinného kruhu. Hovorili nám, že sme ďaleko od domova a vo sviatky nesmieme zostať sami.

Slovensko mám rád a moji priatelia hovoria, že som Slovákom viac ako mnoho pravých Slovákov. Mrzí ma, že mnoho Slovákov sa na Slovensko vykašľalo a parazitovalo na jeho bohatstve a zapredalo sa rôznym cudzím veľmociam. Dokonca mnohí Slováci prestali byť hrdí na svoj pôvod, tradície a históriu.

Ako by ste charakterizovali Izrael a jeho obyvateľov? Uznávate existenciu tohto štátu?

Izrael je umelý štát, ktorý bol vytvorený na palestínskej pôde západnými veľmocami. Bez totálnej podpory USA a západu Izrael nedokáže existovať ani prežiť. Izrael s podporou USA, konfiškovoval a konfiškujú čo najviac palestínskej pôdy, aby na nej postavil židovské osady, aby tým vytvoril novú realitu na území okupovanej Palestíny. Židovské osady boli postavené tak, aby izolovali palestínskych obyvateľov a zabránili im vo voľnom pohybe a v obrábaní svojej pôdy. Následkom izraelskej politiky, životná úroveň Palestínčanov rapídne poklesla a mnoho Palestínčanov žije pod úrovňou chudoby.

Israel shamir, izraelský spisovateľ a novinár, potvrdil fakt, že "Izrael

ostal jediným čiernym bodom na mape sveta - posledným útočiskom rasizmu a apartheidu." Izraelský štát, ktorý sa opiera o ortodoxné židovstvo, nemôže nikdy byť otvorenou spoločnosťou. Plnohodnotné občianstvo v Izraeli sa získa na základe potvrdenia o židovstve a plnohodnotný občan je ten, ktorý dokáže, že je židom aj po matkinej strane. Ľudské práva majú byť len pre židov a nie pre nežidov. Zdrojom tejto ideológie je židovská tradícia, ktorá je napísaná v HALACHA. Táto ideológia vidí svet dvojmo, "my židia a tí ostatní". Tí ostatní sú bez ohľadu na ich národnosť, pôvod alebo náboženstvo, nech sú kresťania, moslimovia alebo Arabi, zapísaní v pamäti židov ako nepriatelia a ich zámer je židov likvidovať. Preto boj o prežitie vyžaduje, aby židia stále tasili meč proti nepriateľom vrátane takzvaným židovským zradcom, ktorí sa asimilujú v cudzej spoločnosti, alebo konvertujú na inú vieru. Každá kritika voči židom alebo Izraelu sa považuje za antisemitizmus, proti ktorému treba ostro zakročiť.

To, čo sa stalo a čo sa deje je veľký zločin voči nášmu ľudu a voči ľudskosti a nemá žiadnu legitimitu, len legitimitu násilia. Tento umelý štát nikdy neuznám a verím, že raz v budúcnosti bude tento štát zlikvidovaný a legitímne právo sa vráti pravým majiteľom, Palestínčanom.

V súčasnosti médiá píšú o tom, že v najbližšej dobe vznikne vojenský konflikt medzi Izraelom a Iránom. Čo si o tom myslíte? Aký by to malo dopad na svetový mier ak by takýto konflikt vznikol?

Každý vie, že Izrael už dávno vlastní atómovú bombu, ale USA a západ to považujú za legitímne a je to právo Izraela na obranu. Irán niekoľkokrát hlásil, že už z princípu nehodlá produkovať atómovú bombu a že jeho program je len pre mierové účely. Napriek tomu, Izrael a USA ohrozujú Irán vojnou a západ tlačí na Irán ekonomickými sankciami.

Ak Izrael zaútočí na Irán, Irán udrie späť a silno, čo môže vyvolať reťaz veľkých vojnových výbuchov v celom regióne a možno na celom svete.

Aký máte názor na iránskeho prezidenta Ahmadínežáda?

Nesúhlasím s jeho náboženskou dogmou, ale je to poctivý, neskorump-

povaný, odvážny politik a hlavne nenávidí Izrael a sionizmus, čo mi stačí.

Považujete sa za národovca? Aký vzťah máte k národovectvu?

Žijeme bohužiaľ v dobe, kedy sú vlastenecký cit a úcta k svojmu národnému dedičstvu a histórii považované za záporné prejavy v modernej spoločnosti a sú označované za nacionalistické a rasistické. Oslavy národných sviatkov boli dokonca niektorými slovenskými médiami označené za teatrálne a zbytočné, najmä keď sa Slovensko v súčasnosti integruje do Európy.

Slovensko je novorodencem, ktorý sa nestačil naučiť chodiť po svojich nohách a už musel vstúpiť do klubu vyspelých žralokov, do Európskej únie. Aby prežil v hre dospelých, musí do hry vstúpiť so svojou jasnou identitou, inak sa stráca a mení sa na loptu na ihrisku dospelých hráčov, ale nie na jedného z hráčov. Identitu si môže zachovať jedine oživením národnej pamäte. Je to úloha pre rodičov, učiteľov, inteligencie a samozrejme opäť pre médiá.

V súčasnosti panuje trend, najmä v západnej Európe, že sa národovecké organizácie spájajú so sionistami proti moslimom. Čo si o tom myslíte?

Moslimov je na svete skoro dve miliardy, medzi nimi sú dobrí a zlí, mierumilovní a teroristi. Pojem "proti moslimom" je veľmi široký a nereálny. Som moslim a zároveň jeden z najväčších kritikov politického islamu a islamského fun-

damentalizmu a to nerobí zo mňa nepriateľa Islamu ani moslimov.

Aký máte názor na multi-kultúrnu spoločnosť?

Hneď na začiatku by som chcel zdôrazniť, že každý národ má právo na ochranu svojej nezávislosti, kultúry, tradícií, histórie a dedičstva. Som kategoricky proti hromadnému vystahovaniu občanov z jednej krajiny do druhej, pretože to na jednej strane ruší rovnováhu kultúrnej skladby spoločnosti a na druhej strane uľahčuje skorumpovaným vládam pôvodných krajín ich pozície a otvára im bránu v pokračovaní vo svojej skorumpovanej politike.

Dokážem si predstaviť obavy mnohých Európanov z návalu cudzích utečencov, vrátane moslimských, do Európy, (napriek tomu, že my na Slovensku taký problém nemáme a máme iný o veľa plačlivejší, problém - Rómov). Ale nesmieme zabudnúť, že je to tiež vina západu.

Nemci boli takí fajnoví a bridilo sa im čistiť svoje záchody a nosiť svoj odpad, tak išli a dovážali státisíce Turkov na túto podradnú robotu. Výsledkom tejto nešťastnej politiky je, že Nemecko má niekoľko miliónov Turkov a to tretiu až štvrtú generáciu, ktorí nepoznajú inú vlasť než Nemecko. Teraz Nemci trúbia na poplach a kričia, že majú problém.

Problém utečencov vo Francúzsku, Anglicku, Belgicku a iných európskych štátov je prirodzeným následkom dlhodobej koloniálnej

Izraelský vojak mieri na malého palestínskeho "teroristu"

politiky západu v moslimských a iných krajinách. Francúzsko dlho považovala Alžírsko za súčasť svojej krajiny, tak mnoho Alžírčanov sa legitímne nastahovalo do Francúzska a vytvorilo veľkú enklávu. Tak isto môžeme hovoriť o ostatných európskych štátoch vrátane Veľkej Británie, ktorá vlastnila celú Indiu.

Vyriešenie tohto problému si žiada, aby sa Západ konečne zastavil a navždy ukončil svoju koloniálnu politiku voči iným krajinám. Aby okamžite stiahol svoje vojská z Iraku, Afganistanu, Arabského zálivu a iných krajín. Je nutné, aby Západ prestal podporovať totalitné moslimské režimy aké sú v Saudskej Arábii. Je nutné, aby Západ prestal slepo podporovať sionistické záujmy a záujmy židovského štátu a jeho agresívnej politiky voči Palestínčanom a pomohol nájsť spravodlivé riešenie konfliktu a nastoliť trvalý mier v regióne. Bez toho nikdy problém nevyriešime.

Kto alebo čo je podľa vás najväčším nebezpečenstvom pre svetový mier?

Je to Izrael a medzinárodný sionizmus alebo politicky organizované židovstvo.

Ktoré osobnosti vás inšpirovali a ktoré osobnosti sú vašim vzorom?

Nelson Mandella

Mohli by ste nám v skratke predstaviť povahu palestínskeho ľudu? Ako by sa podľa vás dala vyriešiť situácia Palestínčanov?

Na odpoveď idem citovať slová Is-

raela Shamira z jeho knihy Galilei Flowers:

"Palestína a Palestínčania sú neoddeliteľní. Roľníci a ich olivovníky, vodné pramene, kopule hrobov svojich predkov na samom vrchu kopcov, ich vzájomná súdržnosť a všetko čo tvoria v reálnom živote. Bez Palestínčanov Palestína umrie. V jej riekach potečie jedovatá voda a pramene uschnú, kopce a údolie sa pokrivia a jej pole budú obrábať importovaní Číňania, zatiaľ čo jej synovia hynú vo väzení alebo v getách". Palestínčania, to nie je neurčitý folklórny pojem, hovorí ďalej Israel shamir a dodá: "Oni objavili hviezdu Ghassul, zložili bibliu, postavili jeruzalemský chrám a horu Grizimi, paláce v Jerichu, Samárii, chrámy svätého hrobu a narodenia Krista, mešitu Al-Aksa, prístavy v Caesarii a Akke, hrad Monfort and Belvaur. Chodili s Kristom, porazili Napoleona a hrdinsky bojovali v Alkarama. V ich žilách tečie krv bojovníkov Aegeanu, Kristových apoštolov, arabských jazdcov, križiakov, Turkov, v unikátnej kombinácii. Ich iskry žiaria : Básne Mahmuda Darwisha, múdrosť Edwarda Saida, perfektný olivový olej, vrúcnosť ich modlitieb, statočná odvaha intifády, dokázali to."

Pokiaľ USA a západ podporujú Izrael v jeho agresívnej, expanzívnej, rasistickej politike, nikdy sa problém Palestínčanov a Palestíny nevyrieši.

Čo si myslíte o sionizme a o spolupráci sionistov s USA?

"Bezpečnosť Izraela je bezpečnosť Ameriky". Takto jasne a zreteľne predstavitelia americkej vlády, formulujú politiku USA. Každý normálny človek by sa pýtal, PREČO? Aká mocenská sila stojí za takú politiku?

O veľkom vplyve židov v americkej administratíve a o vplyve židovských nátlakových skupín v politickej scéne USA máme mnoho dôkazov. Len slepý a hluchý alebo kompletný ignorant môže spochybňovať fakt, že židia majú rozsiahlu a vplyvnú moc na politiku USA a sú schopní manipulovať smerovanie jej politiky. Sami židovskí predstavitelia tento fakt priznávajú a pyšnia sa tým:

"Amerika už nemá vládu gójimov (nežidov), ale administratívu, v ktorej sú židia plnými partnermi na všetkých dôležitých stupňoch. (citát prevzatý z významných izraelských novin Maariv)

"Nikdy som nevidel prezidenta... a je mi jedno kto to je - ktorý by sa postavil (židom). Vždy dostanú čo chcú. Izraelčania vždy vedia, čo sa deje. Keby americký ľud vedel, ako majú títo ľudia našu vládu v hrsti, povstal by v zbrani." (Admirál Thomas Moorer, bývalý predseda Náčelníkov štábov)

"Úžasnú kontrolu majú židia nad médiami a zaplavili i kongres... Som znepokojený nad faktom, že židovský vplyv kompletne dominuje politickej scéne, čím je nemožné dostať kongres k niečomu, čo oni neschvália. Izraelské veľvyslanectvo prakticky diktuje kongresu cez vplyvných židovských ľudí v krajine." (Minister zahraničných vecí John Foster Dulles, február 1957, citovaný na strane 99 knihy Fallen Pillars od Donalda Neffa)

"Izraelci k nám prichádzajú po výzbroj. Tvrdíme, že kongres takýto program neschváli. A oni vravia, nebojte sa o kongres. My sa o kongres postaráme. Ide o kohosi z cudzej krajiny a napriek tomu to dokážu. Vlastnia v našej krajine banky, noviny. Pozrite sa len, kde všade sú židovské peniaze.

"Židia majú moc nielen vo vnútri vládnej byrokracie a diplomatického zboru, majú tiež neproporcionálnu moc v lobistických organizáciách, ktoré vládu najviac ovplyvňujú. Židovské nátlakové skupiny sú bezpochyby najsilnejšie a najvplyvnejšie. Základ sily

židovských nátlakových skupín je v tom, že 76 % amerického židovstva je koncentrované v šestnástich mestách šiesti štátov - New York, Kalifornia, Pensylvánia, Illinois, Ohio a Florida - so 181 volebnými hlasmi. To vysvetľuje strach prezidentských kandidátov a politikov zo "židovského hlasu".

Izraelský vplyv v Bielom dome, v kongrese a v ďalších volebných inštitúciách spočíva hlavne v schopnosti a možnosti "kupčiť" s volebnými hlasmi židov a využívať tak výhod amerického volebného systému v prospech izraelských záujmov.

Čo by ste odkázali čitateľom časopisu Prúty?
Hádám toľko:

Byť vlastencom alebo národniarom, znamená cítiť lásku k svojej vlasti, chrániť jej záujmy, národné bohatstvo, tradície, históriu, rozvíjať jej kultúru, pestovať v ľuďoch morálku, súdržnosť a lásku k svojmu národu. Nikdy ale nie nenávisť voči druhému národu, etniku alebo náboženstvu. To je už rasizmus a rasizmus je najväčším zabijakom národniarov a vlastencov.

Na jedenej mojej prednáške v Prahe, jeden mladík dlho rečnil o hodnotách bielej rasy. Ihneď som zistil, že ani nevie čo biela rasa je a bol šokovaný keď som ho informoval, že Arabi, Afganci, Iránci a celá severná India a mnoho ďalších s tmavou pleťou sú bieli. Iránci a obyvatelia severnej Indie dokonca sú Árijci. K

čomu ale je celá tá debata a komu slúži? Nemáme iné problémy?

Kardínál Korec sa mi pri súkromnom rozhovore sťažoval, že "morálka upadá, rodinné hodnoty sa rozpadávajú, šíri sa homosexualita, drogy, korupcia a mnoho iných spoločenských chorôb." To je práve pole boja pre pravého vlastenca a nie len búchať do prs a nosiť slovenskú vlajku na oslavách.

Ešte jednu radu ak mi dovoľíte. Politická činnosť je hra a má svoje pravidlá. Keď idete hrať futbal, môžete hrať tvrdo, ale musíte držať pravidlá hry, inak vás vyfauľujú a potrestajú a z hry vylúčia. Mrzí ma, že sa niektorí zbytočne dostali do rozporu so zákonom a sú za to potrestaní, lebo si neuvedomili pravidlá politickej hry.

*Za redakciu sa pýtal
Jakub Hromoslav Škrabák*

HISTÓRIA IZRAELA

V nasledujúcom článku Vám mesačník Prúty priblíži históriu štátu zrodeného (a udržiavaného) vďaka teroru a násiliu. Áno tipujete správne, reč bude o štáte Izrael. Rozhodol som sa však, že namiesto zdĺhavého rozoberania jednotlivých historických udalostí, Vám ponúknem len zlomové body z histórie Izraela, pričom nebudem vsúvať ani žiadne vlastné komentáre k daným udalostiam. Odpoveď na otázku, kto je hlavný šíriteľ teroru a bezprávia na Blízkom Východe, preto ponechám výhradne na čitateľovom zamyslení.

—V roku 1897 bola v Bazileji založená Svetová sionistická organizácia. Ideológia sionizmu sa rýchlo rozšírila najmä medzi východoeurópskymi Židmi.

—1903 Zakladateľ sionizmu Theodor Herzl a odmietol ponuku Spojeného kráľovstva na vytvorenie židovského štátu s rozlohou 15 500 km² v Ugande. Delegáti sionistického kongresu nástojili, aby bol židovský štát vytvorený v Palestíne. V tomto období žilo v Palestíne asi 50 tisíc Židov, čo bolo menej ako 10% obyvateľov Palestíny.

—V roku 1917 je Palestína daná do správy Veľkej Británie. V novembri toho istého je vydaná tzv. Balfourova deklarácia - list britského ministra zahraničných vecí Arthura Balfoura lordovi Rotschildovi, poprednému

britskému sionistovi a bankárovi, v ktorom britská vláda vyjadruje podporu sionistickým snahám.

—Podľa sčítania obyvateľov z roku 1919 žilo na území Palestíny: 568.000 palestínskych moslimov, 74.000 palestínskych kresťanov a 58.000 Židov.

—V roku 1920 bola v Palestíne založená ilegálna židovská teroristická organizácia Hagana.

—V roku 1931 sa od Hagany odtrhol ešte násilnejší Irgun, ktorý sa zameriaval na teror a atentáty proti britskej správe a palestínskemu obyvateľstvu.

—V roku 1936 Palestínci vstúpili do generálneho štrajku, ktorý trval 6 mesiacov. Požadovali ukončenie

židovskej imigrácie, zastavenie predaja pôdy Židom a okamžité zrušenie Balfourovej deklarácie.

—V rokoch 1936-39 prebiehalo arabské povstanie v Palestíne, počas ktorého židovské teroristické organizácie Hagana a Irgun spáchali niekoľko bombových útokov namierených proti civilnému obyvateľstvu. K najznámejším patrilo útok na trhovisko v Haife pri ktorom zahynulo 53 ľudí alebo v Jaffe v auguste 1938 s počtom obetí 24.

—V máji 1942 prebehla v newyorskom hoteli Biltmore konferencia amerických sionistov. Konferencia prijala rezolúciu vytvorenia židovského štátu na území Palestíny. Táto rezolúcia sa stala základom oficiálnej politiky veľkej a vplyvnej

židovskej komunity v USA.

78% Palestíny.

–27. decembra 1945, Irgun zavraždil deväť britských zamestnancov v Palestíne.

–22. júna 1946 podnikol Irgun bombový útok na hotel Kráľ Dávid v Jeruzaleme.

V hoteli sídlila časť britskej správy v Palestíne. Zahynulo 91 ľudí.

–Do konca roku 1946 Irgun a Stern zabili 373 osôb, z toho 300 civilistov.

–Vo februári 1947 Veľká Británia zverila riešenie palestínskej otázky medzinárodnej organizácii OSN.

–Valné zhromaždenie OSN navrhlo, aby na území Palestíny vznikli dva štáty: izraelský a palestínsky, pričom Jeruzalem sa mal stať mestom pod medzinárodnou správou OSN. Židovská menšina v Palestíne mala získať 56% územia Palestíny. V plánovanom Palestínskom štáte by žilo len 1% židov (asi 10 000) v izraelskom štáte by však ostalo 407 000 Arabov, ktorí by tu tvorili až 45% obyvateľstva.

–Palestínci a aj Liga arabských štátov tento plán OSN odmietli. Napriek tomu 14. mája 1948 bol vyhlásený štát Izrael. Na to reagovali egyptské, sýrske, jordánske, libanonské a iracké vojská útokom na Izrael. Izrael zvíťazil a zbral

–apríl 1948- Masaker v Deir Jasíne. Pri masakre Deir Jasíne židovské teroristické komando Irgun povraždilo palestínskych obyvateľov tejto dediny (prevažne ženy a deti). Rôzne zdroje uvádzajú od 107 po 254 zavraždených obetí.

–Po masakre v Deir Jásine utieklo do zahraničia alebo bolo vyhnaných viac ako 700 tisíc Palestíncov. V utečeneckých táboroch v Gaze a na Západnom brehu Jordánu skončili státisíce z nich. Len v rokoch 1947-49 bolo zničených alebo vyludnených 531 palestínskych miest a dedín.

–V rokoch 1949-1951 prichádza do Izraela 585 tisíc Židov. Po vyhnaní väčšiny Palestíncov získava židovská populácia v Izraeli absolútnu prevahu 89% v roku 1951. Počas desiatich rokov (1948–1958) vzrástla populácia Izraela z 800 tisíc na 2 milióny. Budovanie izraelského hospodárstva v tomto období zabezpečujú najmä dotácie zo zahraničia, hlavne podpora od bohatých Židov z USA.

–1954- Operácia Suzannah, bol plán Izraela uskutočniť bombové útoky proti americkým cieľom v Egypte. Cieľom akcie bolo zanechať na miestach útokov falošné dôkazy, ktoré by viedli k Egyptanom, a tak vyprovokovať Spojené štáty americké do vojny proti Egyptu.

–V tom istom roku boli všetky židovské organizácie v USA zjednotené do jednej silnej lobistickej skupiny, ktorá má v USA presadzovať zaujmi Izraela.

–1956- Suezský vojna-Izrael zaberá Gazu a Sinajský polostrov, predtým patriaci Egyptu. V obsadenej dedine Kfar Kassem na Sinaji, izraelskí vojaci zmasakrujú 47 dedinčanov.

–1958- Izrael začína stavať v Dimone v Negevskej púšti zariadenia na spracovanie uránu a plutónia, čím sa stáva jediným držiteľom jadrových zbraní na Strednom východe.

–1967- Egypt blokuje Tiranskú úžinu pre lodnú dopravu Izraela, vypukne tzv. Šesťdňová vojna, v ktorej víťazí Izrael, pričom zaberá územie východného Jeruzalema, Golanských výšin a Západného brehu Jordánu a vyvoláva ďalší útek Palestíncov zo zabratých území. Na okupovaných územiach začínajú vyrastať nové židovské osady.

–1967- v medzinárodných vodách izraelské letectvo a námorníctvo napadlo americkú loď USS Liberty. V dôsledku útoku sa Liberty takmer potopila a z jej 358-člennej posádky zahynulo 34 a bolo ranených 171 námorníkov. Izrael útok označil za omyl.

–Podľa údajov OSN zničili Izraelčania len v období medzi 11. júnom 1967 a 15. novembrom 1969 okolo 7 544 domov palestínskych Arabov. V tomto počte nebolo zahrnutých 35 dedín, zrovnaných so zemou na okupovaných Golanských výšinách.

–1973- Jom-Kippurská vojna Egypta a Sýrie proti Izraelu. Izraelský minister obrany Moše Dajan podľa niektorých zdrojov videl situáciu už natoľko čiernu, že prikázal pripraviť na použitie jadrové zbrane a požiadal ministerskú predsedníčku Goldu Meirovú o predbežné povolenie na ich použitie. Boje sa napokon skončili prímerím.

–Začiatkom 80. rokov sa objavila nová sionistická teroristická skupina nazvaná Židovské podsvetie, ktorá priniesla novú vlnu terorizmu. V júli 1980 Židovské podsvetie pripravilo a následne vykonalo sériu bombových atentátov, pri ktorých boli zranení významní palestínski predstavitelia.

–V marci a apríli 1982 na demonštráciách za slobodu zahynulo 30 Palestínčanov, ktorí sa stali obeťami strelby izraelskej armády.

–Behom 80. a 90. rokov 20. storočia Izrael absorboval viac ako milión nových prisťahovalcov, hlavne zo Sovietskeho zväzu a Východnej Európy.

–1994 Židovský osadník Baruch Goldstein zastrelil 29 arabských

pútnikov v hebronskej hrobke Makpela.

–V roku 2000 prepukla 2. palestínska Intifáda nazvaná Al-Aksá. Bola rozpútaná ako reakcia na návštevu vtedajšieho vodcu izraelskej opozície a vojnového zločincina Ariela Šarona v komplexe Mešity Al-Aksá v Jeruzaleme 28. septembra 2000. Táto mešita je tretie najposvätejšie miesto pre moslimov.

–Vo februári 2001 sa práve Ariel Šaron stal novým premiérom, pričom presadil plán na výstavbu bezpečnostnej bariéry okolo Západného brehu Jordánu a pásma Gazy. Okupované územie Palestíny sa rozdelilo do zón popretkávaných sieťou kontrolných stanovišť židovskej armády. Izrael obsadzuje utečenecké tábory.

–V marci 2003 vláda USA schválila 10 miliárd amerických dolárov na pomoc Izraelu. V rokoch 1949 – 2005 dostal Izrael od USA asi 100 miliárd amerických dolárov. Rozsiahle sumy finančných prostriedkov získava aj ako reparácie od Nemecka.

–Izrael 27. decembra 2008 začal operáciu Liate olovo, ktorá zo začiatku predstavovala iba letecké útoky. To sa zmenilo 3. januára 2009, keď izraelské jednotky vstúpili do Pásma Gazy a začali pozemnú ofenzívu.

–V roku 2006 Izrael letecky útočí

na Libanon s ničivými účinkami na jeho ekonomiku a infraštruktúru. Podobný útok na Libanon sa odohral aj v roku 1982.

–Koncom roka 2008 zahájil Izrael letecké bombardovanie pásma Gazy, ktoré sa neskôr rozšírilo na regulárnu ofenzívu s použitím pozemných vojsk. Výsledkom bolo v pásme Gazy viac ako tisíc obetí, vrátane žien a detí. Izraelská armáda pritom zničila jediné fungujúcu elektrárňu, vodárne, mosty, školy a aj lekárske strediská. Pri útoku Izrael použil aj zakázané zbrane ako biely fosfor.

–Izrael blokuje prechody s pásmom Gazy, zaviedol námornú blokádu pásma, a tak Palestínci z pásma Gazy, kde je na území veľkosti menšieho okresu natlačených viac ako jeden a pol milióna Palestínčanov ostali bez prísunu liekov a potravín.

2010- V máji 2010 sa flotila propalestínskych aktivistov snažila prelomiť izraelskú námornú blokádu pásma Gazy. Pri zásahu izraelských vojakov proti flotile zahynulo osem tureckých občanov.

Martin

NIKOLAJ V. GOGOL - TARAS BULBA

Recenzia

Taras Bulba je významná Gogolova novela o živote a boji ukrajinských kozákov. Hlavným hrdinom príbehu je nespútaný kozácky ataman Taras Bulba. Dej sa odohráva na Ukrajine v 17. storočí v dobe, kedy kozáci bojovali s poľskými a tatarskými nepriateľmi.

Príbeh sa začína príchodom Tarasových dvoch synov, Ostapa a Andrija, z akadémie v Kyjeve. Každý z jeho synov je jedinečný, čo sa prejaví aj v pokračovaní príbehu. Ostap je hrdý a bojovný kozák, avšak Andrij k bojom nemá blízko a má citlivú dušu.

Taras vzdelanie nepokladá za príliš dôležité, tvrdí, že muža omnoho viac zocelia boje a viera, že správny kozák nie je mužom pokiaľ ešte nebojoval. Preto sa ihneď pár dní na to vyberie spolu so synmi na Záporožskú Seč, ktorá je táborom kozákov, symbolom kozáckeho života a všetkého, čo ku kozáctvu patrí.

Stretáva tu mnoho starých priateľov, no ubíja ho nemožnosť poriadneho boja, využitia kozáckej sily, pretože je uzavretý mier s Poliakmi a ostatnými nepriateľmi kozákov. Hlavný ataman mu na otázky, prečo nebojujú odpovedá zakaždým veľmi jednoducho – pretože sa to nepatrí. Taras je však kozák ako sa patrí a preto sa stojí čo stojí snaží vyburcovať ostatných k vzbure a boju.

Deň na to hneď dostane príležitosť. Ku kozákom sa dostanú chýry, že Poliaci utláčajú pravoslávnych veriacich za pomoci židov, že už ani ich chrámy vlastne ich nie sú. To samozrejme kozáci nemôžu tolerovať, viera pre nich znamená veľmi veľa (aj keď nerešpektovali nikoho, predstaviteľom svojej cirkvi sa neopovážili odporovať). V Seči nastáva vzbura, kozáci menujú nových veliteľov, vyženú židov a ihneď sa starostlivo pripravujú na veľký boj.

Taras spolu so svojimi synmi hrdó a odhodlane putuje na poľské územie. Dostávajú sa k Dubnu, k mestu, ktoré obliehajú a spôsobujú jeho obyvateľom strach, hlad a mnoho iných problémov. Jednej noci nastáva zrada, ktorá hlboko zasiahne hlavne Tarasa, pretože ju má na svedomí jeho vlastná krv.

Do mesta vnikajú poľské regimenty a začína sa boj. Boj tvrdý, nelútostný, plný kozáckej odvahy a sily. V tomto boji sa naplnia osud oboch synov, Taras ich bolestivo stráca. V boji je omráčený, mnoho dní ním lomcuje horúčka a blúznenie.

Dozvedá sa, že jeho milovaný Ostap upadol aj s ostatnými kozákmi do poľského zajatia.

Vydáva sa na cestu do Varšavy, ktorá je plná prekážok, pretože na jeho hlavu je vypísaná veľká odmena. Tarasa však ženie láska otca k synovi, prekážky nevidí a snaží sa za každých okolností k nemu dostať. Hlboko ho raní, keď sa dozvedá, že Poliaci majú v úmysle kozákov mučiť a popraviť na verejnosti. Stojí na námestí ako súčasť masy ľudí, ktorá sa prišla pozrieť na smrť udatných mužov, ktorých však prezentujú ako obyčajných prašivých psov. Ostap však ako poriadny kozák poprie všetku bolesť, city a emócie. Pri mučení nevydá ani hláska, až keď sa blíži jeho koniec vykrične poslednú vetu, venovanú otcovi. Taras mu odpovedá a mizne v dave...

Zlomený sa vracia domov, kde nenachádza starých priateľov, ale mnoho nových mladých a odhodlaných tvárí. Vzoprie sa atamanovi, ktorý uzavrel s Poliakmi mier a bojuje so svojimi vernými kozákmi nezávisle. Za kozáctvo, za vieru, za

Nikolaj Vasiljevič Gogol'

lom a v niektorých otcových hrách pôsobil ako herec. Ako študent bol veľmi aktívny, veľa čítal a písal do študentských časopisov.

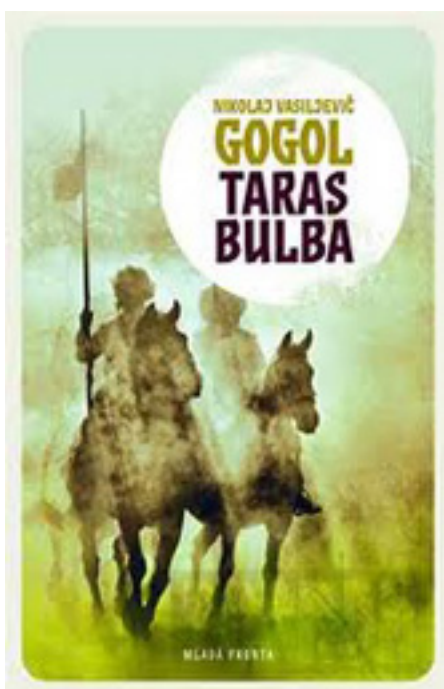
Po neúspešnom pokuse dostať sa na univerzitu sa presťahoval do Nemecka, kde sa chcel presláviť ako herec, no opäť neúspešne. V roku 1828 sa presťahoval do Petrohradu, kde sa snažil zamestnať ako úradník. O rok na to získal miesto v štátnej službe a napísal svoju prvú epickú báseň, ktorá však bola ostro skritizovaná. Gogol' sa s tým vyrovnával ťažko a výtlacky spálil. O dva roky neskôr pôsobil ako učiteľ dejepisu a v roku 1831 sa zoznámil s A. S. Puškinom, ktorý ho podporoval v literárnej dráhe.

V tomto období sa opäť začal venovať písaniu a debutoval so zbierkou ukrajinských ľudových poviedok pod názvom Večery na samote u Dikaňky, po ktorej nasledovala ďalšia zbierka Mirgorod, ktorej súčasťou bola aj novela Taras Bulba. Ďalej nasledovala zbierka Arabesky. Medzi Gogolove vrcholné diela patria napríklad román Mŕtve duše a taktiež divadelné hry Revízor a Ženba.

Nikolaj Vasiljevič Gogol' bol významným ruským dramatikom a prozaikom. Narodil sa 1. apríla 1809 na Ukrajine a 4. marca 1852 zomrel v Rusku.

Narodil sa v šľachtickej rodine

a aj napriek tomu, že jeho otec nebol bohatý šľachtic, bol vzdelaný a venoval sa literatúre. Písal pre divadlá a dokonca aj sám režíroval ochotnícke predstavenie. Nikolaj sa tak už od malička stretával s divad-

svojho syna. Rozosieva strach, uteká pred ním mnoho Poliakov, zanecháva za sebou spúšť a strach, s ničím nemá zľutovanie.

Na rieke Dnester sa však naplňa osud aj samotného Tarasa. On a jeho verní sú v obklúčení, z ktorého sa im podarí prebiť, no Tarasovi vypadne fajka, po ktorú sa rozhodne vrátiť a to sa mu stane osudným. Poliáci ho chytia a priviažu o strom, ktorý podpália. Taras však neklesá na duchu a do poslednej chvíle svojho života stále bojuje, pomáha ostatným kozákom utiecť, stále pevne presvedčený v kozácku silu a vieru.

Novelu Taras Bulba určite odporúčam každému. Je to krásny príbeh o hrdinstve, odhodlaní a nezlomnosti kozáckeho ducha, ale aj o zrade – či už zrade blízkych, alebo cudzích. V knihe je mnoho hlbokých myšlienok, nad ktorými stojí za

to sa zamyslieť. Mnoho z nás by si mohlo z Tarasa vziať príklad, príklad z toho, ako neúnavne za svoje presvedčenie bojoval, prekonával všetky prekážky, ktoré mu boli hodené pod nohy, ani chvíľu nezapochoyboval a aj v posledných chvíľach svojho života v neho veril. A hlavne nemal strach vstať, vztýčiť hlavu a vzoprieť sa!

Navyše v tomto roku vyšlo nové vydanie knihy, s novým prekladom a úžasným grafickým spracovaním.

Simona Kocurková

CHÁN ASPARUCH

Recenzia filmu

Náhodou som natrafil na bulharský film Chán Asparuch, ktorý sa mi zapáčil, tak som si povedal, že napíšem na neho svoju recenziu. Myslím, že aj v starých filmoch sa dá nájsť veľa zaujímavého a inšpirujúceho. Tento film bol natočený v Bulharsku v roku 1981. I keď bol natočený v štáte, ktorý bol súčasťou východného bloku, nie je na ňom badať žiadna známka ideologickej zaujatosti. Je to film o chánovi Asparuchovi, ktorý založil Bulharskú ríšu.

Chán Asparuch je vlastne filmová trilógia, nakoľko ak by sa film spojil do jednej časti, trval by viac ako päť hodín. Jednotlivé časti majú svoje názvy a dej sa tak vyvinie v každej časti. Prvá časť je Fanagoria, druhá nesie názov Presídlenie a tretia je Večná zem.

Prvá časť filmovej trilógie začína diplomatickou misiou, ktorú vyšle byzantský cisár Vasileos na územie Veľkého Bulharska, kde vládne bulharský chán Kubrat. Potrebujeme Bulharov, aby chránili hranice Byzantskej ríše proti nájazdnikom, tak diplomatická misia prichádza s honosnými darmi pre bulharského chána. Diplomata cestuje spolu so svojim synom, ktorý sa volá Velisarius. Chán Kubrat rozhodne, že prijme dohodu s Byzanciou – Rímskou ríšou, no neverí, že cisár svoje slovo dodrží, pretože sa mnohokrát v minulosti stalo, že poštval národy proti sebe. Tak si necháva Velisaria ako rukojemníka na svojom dvore. Ak Byzancia svoju dohodu poruší, Velisarius zomrie.

Velisarius je hlavnou postavou v tomto bulharskom epose. Celý film je vlastne podaný ako jeho

spomienky. Veľmi rýchlo si privykne na životný štýl Bulharov, dokonca sa spriatelí s Kubratovým synom Asparuchom a stanú sa z nich najlepší priatelia.

V prvej časti môžeme sledovať život Bulharov vo Fanagorii, hlavnom meste Veľkého Bulharska. Je to vlastne taký úvod do myslenia Bulharov. Toto myslenie a spôsob života predstavuje Asparuch svojmu priateľovi Velisariovi. Môžeme sledovať ich obydlia a hlavne zvyky, ktoré sú spriaznené s prírodou a ich bojovným duchom. Bulhari ešte neprijali kresťanstvo, vyznávajú svoje pôvodné božstvo, Tangru. V prvej časti môžeme vzhliadnuť rituály, ktorými vzdávajú hold božskému Tangrovi.

Idylka však netrvá večne. Bulharsko začínajú napadať Chazari a hrozí, že Bulhari podľahnú tomuto nepriateľovi. Chán Kubrat preto múdro rozhodne, že Bulhari sa rozdelia. Má štyroch synov, tak každému dá úlohu. Každý syn má viesť svoj kmeň preč s Veľkého Bulharska, aby Bulhari dokázali prežiť. Najstarší syn je poverený brániť Fanagoriu, aby jeho bratia získali čas.

Ostatní synovia vedú svoje kmene preč, na sever, na západ a na juh. Jedným z vodcov kmeňov je aj Asparuch, najmladší chánov syn, nasleduje ho i Velisarius. Potom chán Kubrat umiera, smúti celý národ. Môžeme sledovať jeho veľkolepý pohreb. Záver úvodného dielu filmu je poznačený sťahovaním sa s Fanagorie a vyrazením na dlhú cestu.

Druhá časť s názvom Presídlenie pojednáva hlavne o dlhej púti, ktorú prekonáva Bulharský národ. Cesta je veľmi ťažká a trvá niekoľko rokov. Mnoho Bulharov pri ceste zahynie, ženy rodia mŕtve deti, bulharské utrpenie je v tejto časti dobre vykreslené.

Asparuch podstúpi obeť pre svoj ľud. V prvej časti sa rozvinul jeho ľúbostný cit k vedme Pagane. No rodové zákony nepripúšťajú, aby si aristokrat zobral obyčajnú ženu za ženu. Ženu pre chána vyberá snem staršinov. Asparuch žiada snem o to, aby si mohol Pagane zobrať za ženu, no snem to neodsúhlasí. Je to najmä pričinením najvyššieho kňaza, ktorý chce svoju vlastnú dcéru vydať za Asparucha. Pagane má nadprirodzené schopnosti, je výnimočná,

rozpráva sa so samotným Tangrom, preto snem rozhodne, že Pagane bude obetovaná Tangrovi. Asparuch musí súhlasiť, pretože ak by rozhodnutie snemu neakceptoval, stratil by dôveru svojich ľudí. V tomto momente je zachytená krutosť tej doby a nesebeckosť, ktorou panuje Asparuch.

Zamiluje sa i Velisarius do sestry Pagane, ktorá sa o neho stará po to, čo sa ho snaží zabiť najvyšší kňaz, pretože je poslušný chánovi, založí si rodinu. Tak už natrvalo bude zviazaný s Bulharmi.

Ako cesta ubieha, Bulhari začínajú prechádzať cez územia, ktoré patria Slovanom. Slovania nechcú, aby Bulhari ostali na ich územiach. Asparuch múdro rozhodne, že Slovanov nebudú nijakým spôsobom napádať, pretože v budúcnosti isto budú potrebovať spojencov.

Potom príde moment, keď ľudia sú už zmorený cestou, preto žiadajú chána, aby sa už konečne usadili, aby už neputovali ďalej. Asparuch aj keď vnútorne nesúhlasí poslúchne vôľu ľudu a Bulhari sa usadia a vybudujú mesto. S tým však nesúhlasia Slovania, ktorým patrí tá zem. Asparuch je rozhodnutý brániť svojich ľudí a zem si zobráť aj násilím. I v tom môžeme vidieť Asparuchovu obeť, nakoľko nesúhlasil s tým, aby sa usadili, no napriek tomu chce bojovať za rozhodnutie, ktoré urobil ľud. Byzantská ríša stále útočí na Slovanov, ktorí utečú a usídlia sa v blízkosti bulharského mesta. Už tu dochádza k určitému zblíženiu Slovanov a Bulharov.

V tretej časti sa Bulhari opäť pohnú, nakoľko na ich území, ktoré predtým obsadili sa ťažko žije. Trápia ich hlavne povodne. Tak prekročia rieku a zaujmú novú pôdu, ktorá už navždy zostane ich domovom. Snažia sa zbaviť vplyvu Byzantskej ríše a pomáhajú Slovanom vyháňať Rimanov z ich území. To sa nepáči rímskemu cisárovi, preto začne organizovať vojenskú výpravu.

Aj keď Bulhari a Slovania spočiatku boli nepriateľmi, vytvorili teraz spolu alianciu proti Byzantskej ríši. Vo finálnej bitke bojovali Slovania bok po boku s Bulharmi a niekoľkodňové obliehanie bulharského mesta skončilo ich víťazstvom. Byzantský cisár odišiel ešte pred koncom boja, pretože bol zahanbený. Bulhari tak

získali dlho hľadanú vlasť a vytvorili spoločný slovansko – bulharský štát, ktorý trvá prakticky dodnes.

Na konci filmu Asparuch odporúča Velisariovi, aby opustil Bulharsko, pretože sa bál o jeho život, aby ho niekto neusmrtil preto, že je pôvodom Riman. Tak sa Velisarius vráti po dvadsiatich rokoch domov. No nedokáže zabudnúť na svoj predošlý život. Jeho srdce ostalo v Bulharsku. Dokonca bojoval proti vlastným krajanom za Bulharsko. Po jeho príchode do Konštantinopolu ho cisár žiada, nech napíše históriu doby, ktorú strávil medzi Bulharmi. Cisár sa hanbí za svoju porážku, preto sa vyhráža Velisariovi, aby napísal lož, pretože v budúcnosti budú ľudia čítať to, čo teraz napíše a nebudú vedieť pravdu o veľkom bulharskom národe. Hlavne nebudú vedieť o Vasileovej porážke, ktorú utrpel od „barbarov“, ako pomenovávali všetky národy, ktoré neboli súčasťou Byzantskej ríše.

Podme si teraz zhrnúť negatíva tohto filmu. Dalo by sa povedať, že najzaujímavejší bol prvý diel, v ktorom sa toho udialo veľa. V druhom diele už trochu unavovalo neustále cestovanie, ktoré pôsobilo dosť monotónne. No najviac rušivých momentov bolo v záverečnej časti. Najviac ma otrávil časť, kedy Bulhari prekračovali rieku do svojej novej vlasti. Naozaj ma rozčuľovalo hrozne dlhé zaberanie lodí a pltí, stále dokola. Lode, plte, plávajúci ľudia, topiaci sa ľudia...Stále dokola. Bolo to dosť otravné. Tak isto aj monotónne a dlhé zábery finálnej bitky, opakovali sa dokonca aj niektoré zábery. Celkovo by som bojové zábery označil za nie príliš dobre zvládnuté, nevyzerali realisticky, výzbroj a výstroj tiež moc nezodpovedala realite. Keď sa na bojové zábery pozerá človek, ktorý vie ako boj mečom prebieha, pripadajú mu zábery doslova komické. Na obranu treba povedať, že pokiaľ sa jednalo o kostýmy hlavných postáv, bolo to celkom dobré. S vedľajšími to bolo slabšie. Ale môže to byť zapríčinené tým, že vtedy nemali také možnosti, aké majú filmári dnes. Hlavne ak mali vystrojiť tak veľké množstvá ľudí, ktoré vo filme hrali. Tretí diel by sa hodilo viac zostriehať, povyhadzovať pár záberov a mohol byť kratší a zaujímavejší.

No a teraz konečne ideme

vychvalovať J. Scenár bol napísaný veľmi dobre, rozprávač (Velisarius) do deja vkladal svoje myšlienky, ktoré nás nútili rozmýšľať. Uchvátiť vedia aj Asparuchove príhovory k ľuďom, ktoré ako by hovorili z duše všetkým nacionalistom. Herecké výkony boli tiež dobré. Najmä výkon herca, ktorý stvárnil chána Asparucha. I postava Kubrata bola skvelá. S Kubrata sálala múdrosť, sila a autorita, presne tak, ako scenár pôvodne zamýšľal.

Ale osobitne by som sa chcel venovať veľkolepým záberom. Ako som už spomenul vyššie, na filme sa podieľalo dá sa povedať tisíce ľudí (aspoň na záberoch to tak vyzeralo). Dych berúce sú zábery hlavne v treťom pokračovaní, ktoré ukazujú Vasileovu armádu v celej kráse. Ide fakt o obrovské počty ľudí, ktoré muselo byť veľmi ťažké koordinovať. Tak isto Kubratov pohreb patrí medzi najlepšie scény filmu, ktoré na mňa skutočne zapôsobili. Najpôsobilivejšie boli však jazdecké zábery, kedy sa kamera pohybovala popri cválajúcich koňoch. I kaskadérske umenie sa tu celkom dobre ukázalo. Najmä pri jazdeckej akrobacii, ktorú predvádzali Bulhari, ale i pády s koní boli realistické.

Ak by som mal zhrnúť moje pocity pri tomto filme, povedal by som, že raz som sa nudil, inokedy udivene pozeral, miestami som bol dojatý. Pozitívne chvíle sa striedali s negatívnymi. Ale musím povedať, že tých pozitívnych bolo omnoho viac ako negatívnych. Film má totiž tú nevýhodu, že bol natočený dosť dávno, hlavne pre diváka tej doby, preto možno až tak nepasuje do dnešnej doby. Viem ale, že ak by bol film natočený dnes a modernejšími postupmi, vypredával by do radu všetky kiná, pretože je to krásny epos o vzniku Bulharska, ktorý je v mnohých častiach poetický, v iných krutý, no ak tieto všetky veci zmiešame dokopy, je to veľkofilm, ktorý treba vidieť. S recenziou som sa oneskoril o 32 rokov, ale myslím, že vám to nebude vadit. Myslím, že pre Bulharov má tento film veľký význam, najmä na rozvoj ich hrdosti. Presne taký film by potrebovali aj Slováci, aby aspoň na filmovom plátne videli, aké sú slovanské národy veľké a aby ich taký film inšpiroval k tomu, aby sa konečne uvedomili.

Jakub Hromoslav Škrabák

BOJ **REVOLÚCIA** **AKČIA**
POSPOLITOSŤ
LÁSKA
SLOBODA
ODPOR
SOLIDARITA **IDENTITA**

WWW.POSPOLITOSŤ.ORG

**TLAČTE, KOPÍRUJTE, ROZŠIRUJTE! V PRÍPADE ZÁUJMU NÁS MOŽETE
FINANČNE PODPORIŤ.**

ČÍSLO ÚČTU: 2 6 2 5 8 4 5 5 7 1 / 110 0 TATRA BANKA.

KONTAKT NA REDAKCIU: PRUTY@POSPOLITOSŤ.ORG